

Tiếng hát át tiếng bom

Ghi chép: ĐĂNG HUỖNH

Bài cuối: Giữ lửa văn công

Tuy chỉ tồn tại chưa đầy 17 năm (1959-1976) nhưng Văn công Cần Thơ (VCCT) đã có nhiều đóng góp cho ngày toàn thắng của dân tộc. 40 năm sau ngày hòa bình, tinh thần cách mạng, đam mê nghệ thuật vẫn tồn tại vững chắc trong VCCT năm xưa. Các cô chú mãi là ngọn lửa, tiếp thêm tình yêu nghệ thuật và tinh thần cống hiến cho thế hệ nghệ sĩ trẻ của Cần Thơ hôm nay.

*** Văn công xưa, bây giờ...**

Những ngày cuối tháng 4 này, nghệ nhân Nguyễn Bá Thế (Minh Thơ) đang viết Lịch sử Ban Tuyên huấn tỉnh Cần Thơ thời chống Mỹ- phần VCCT. Ông rong ruổi khắp Phụng Hiệp, Châu Thành, Phong Điền, Cái Răng, tìm gặp lại những người văn công năm xưa để ghi chép sử liệu, nghe họ tâm sự. Nghệ nhân Minh Thơ nói: "Giờ anh em ngồi nhắc lại, có những chuyện như mới xảy đến hôm qua. Tâm nguyện của anh em VCCT là đơn vị sẽ được phong tặng danh hiệu nào đó". Nói rồi, ông đưa cho tôi bảng danh sách (chưa đầy đủ) liệt sĩ là VCCT với 21 cái tên được ông trân trọng viết chữ in hoa. Tôi thấy mắt ông rung rung...

Sau ngày hòa bình, các nghệ sĩ của VCCT vẫn tiếp tục cống hiến. Ông Bùi Hữu Trí (Tám Hữu Trí), một thành viên VCCT nổi tiếng với dàn ảo đăng chiếu bóng năm nào, ngày hòa bình, kinh qua nhiều nhiệm vụ và trở thành Phó Chủ tịch UBND tỉnh Cần Thơ. Ông Nguyễn Trung Vinh, tức Sáu Hà, lãnh đạo Đoàn VCCT ngay từ lúc mới thành lập sau giải phóng cũng từng là Quyền Trưởng ban Tuyên giáo tỉnh Cần Thơ (1992). Chủ nhân của bộ trống "Việt Nam đánh giặc Mỹ"- cố nghệ sĩ Trần Giác đảm nhiệm Giám đốc Bảo tàng Cần Thơ. Nữ nghệ sĩ ca hay múa giỏi Hoàng Bửu Hiếu giữ nhiệm vụ Giám đốc Bảo tàng Cần Thơ... Những năm 1981-1982, các soạn giả văn công: Đặng Hồng, Minh Thơ, Út Triều, Giang Sơn... đã sáng tác nhiều tác phẩm có giá trị như: "Trăng về bến hẹn", "Người con gái Hậu Giang", "Bánh bao như thịt", "Bà mẹ Bông Vang"... Nhờ đó, thập niên 1980 số khán giả đến xem hát đều đạt từ 5-6 triệu lượt người/năm.

Thế hệ nghệ sĩ trẻ của Cần Thơ hôm nay luôn tự hào tiếp
lửa của VCCT thời chiến. Trong ảnh: Nghệ sĩ Nhà hát
Tây Đô biểu diễn phục vụ nhân dân
địp 30-4-2014. Ảnh: DUY KHÔI

Gặp nghệ nhân Nguyễn Thanh Liêm khi ông đang giảng dạy tại Trường Trung cấp Văn hóa- Nghệ thuật Cần Thơ về đờn ca tài tử. Đôi tay ông ấn phím đờn kìm, giọng run run nhưng vẫn còn hào sảng như thuở hát trong chiến khu. Ông chia vui rằng, ông và người bạn văn công Minh Thơ vừa được Hội đồng cấp Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch thông qua phong tặng danh hiệu "Nghệ nhân ưu tú". Đó là thành quả tích góp được trong đời văn công. Bây giờ, ông vẫn cần mẫn truyền dạy cho thế hệ sau tình yêu nghệ thuật. Riêng với nghệ nhân Minh Thơ, sau khi thôi công tác, ông về quê nhà Ô Môn, viết giáo trình đờn ca tài tử và viết lời mới cho các bài bản tài tử. Hai công trình "Cầm thi giang" và "Luyện ca tài tử" đầy tâm huyết của ông hiện là tài liệu "gối đầu" cho những người yêu thích đờn ca. Nhiều năm qua, ông còn duy trì các lớp dạy đờn ca tài tử cho người mộ điệu. Ông vui vì được truyền nghề và truyền cả nhiệt huyết văn công. Gặp nghệ sĩ Nguyễn Thanh Đồi trong căn nhà nhỏ ở Hưng Phú, Cái Răng, nhắc chuyện văn công, ông hào hứng và ca cho tôi nghe rất nhiều chập cải lương, bài vọng cổ thuở văn công. Sau giải phóng, ông kinh qua nhiều chức vụ trong ngành văn hóa Cần Thơ và là Trưởng Đoàn Cải lương Tây Đô giai đoạn 1999- 2008. Ông là người có công làm nên những vở cải lương đề đời của đoàn như "Huyền thoại một tình yêu", "Lời tự tình quê hương" ... trong cả vai trò quản lý lẫn diễn viên.

Nói về thế hệ nghệ sĩ trưởng thành từ VCCT, đạo diễn Trần Anh Thắng cho rằng, đó là những nghệ sĩ tâm huyết và có nghề. Từng sáng tạo trên làn ranh sự sống và cái chết nên họ càng trân quý thời gian làm nghệ thuật trong thời bình. Như bản thân ông Thắng, là diễn viên ca, múa trong VCCT, sau ngày hòa bình, ông đã nỗ lực học đạo diễn, làm lãnh đạo một số đoàn cải lương ở Cần Thơ, Vũng Tàu và trước khi về hưu là Trưởng phòng Văn hóa- Văn nghệ, Ban Tuyên giáo Thành ủy Cần Thơ. Ông

nói vui: "Tôi về hưu nhưng tình yêu nghệ thuật chưa hưu". Bởi thế, trong các sự kiện của thành phố, gần nhất là Hội Sách Cần Thơ, ông dành một không gian trưng bày ảnh nghệ thuật giới thiệu ảnh đẹp Cần Thơ đến du khách.

Những ai người miền Tây đều quen thuộc với giọng ca NSUT Trọng Hữu (đang đề nghị phong tặng NSND). Nhưng ít ai biết rằng, ông cũng là một giọng ca chính của VCCT khi mới 16 tuổi. Là một nghệ sĩ trưởng thành trong mưa bom lửa đạn nên NSUT Trọng Hữu luôn có ý thức phấn đấu trong nghề nghiệp. Những tác phẩm ông để lại cho sân khấu cải lương như Hàn Mặc Tử trong vở diễn cùng tên, tướng cướp Bạch Hải Đường trong vở cùng tên, song ca với Thanh Kim Huệ bài "Chợ Mới"... đều trở thành kinh điển.

*** Những người "giữ lửa"**

Những ngày này, đến Đoàn Cải lương Tây Đô, trực thuộc Nhà hát Tây Đô, không khí tập luyện đang rất khẩn trương để phục vụ cho dịp lễ 30-4. Có thể nói, VCCT là tiền thân Đoàn Cải lương Tây Đô hiện nay. Từng nhiều năm gắn bó với đoàn, ông Trần Văn Thiện, Phó Giám đốc Nhà hát Tây Đô, nói rằng, hiện nay dù nghệ sĩ cải lương gặp nhiều khó khăn nhưng anh em luôn nỗ lực cống hiến với nghề. Ông Thiện nói: "Thế hệ cha anh VCCT không kèn, không trống, không loa, hát giữa bom đạn mà còn duy trì được thì giữa muôn vàn tiện nghi như hiện tại, không lý nào lớp nghệ sĩ tiếp nối không vượt qua những thách thức". Theo chỉ tiêu pháp lệnh, mỗi năm, Đoàn Cải lương Tây Đô diễn 50 suất phục vụ bà con vùng ven. Thế nhưng với tâm niệm đem lời ca tiếng hát phục vụ nhân dân, Đoàn luôn vượt chỉ tiêu mà cụ thể là năm 2014 đã diễn đến 133 suất. Lợi thế của đoàn là nghệ sĩ trẻ nhiều bên cạnh số ít nghệ sĩ nhiều kinh nghiệm. Những nghệ sĩ trẻ: Phương Anh, Hồng Thủy, Kim Ngân, Đào Thanh Phong... đang dần chứng tỏ được tài năng và tình yêu nghề.

Năm 2014 là năm thành công của nghệ sĩ trẻ Hồng Thủy khi liên tục đạt HCV Giải thưởng Trần Hữu Trang và HCV Giải Tài năng trẻ sân khấu cải lương và dân ca kịch toàn quốc. Hồng Thủy tâm sự rằng, vinh dự là nghệ sĩ nối bước cô chú VCCT, cô luôn ý thức rèn tâm luyện tài. Thủy kể rằng, có những đêm diễn phải xắn quần lội bộ gần cây số, có những lần được bà con gọi là "má Năm"- vai diễn thành công của cô trong trích đoạn "Hoa đất"- là những kỷ niệm khó phai trong đời nghệ sĩ. "Tôi nhớ có lần đang diễn thì trời mưa nhưng bà con vẫn nán lại xem và vỗ tay không ngớt. Trên sân khấu dù ướt mem nhưng chúng tôi vẫn diễn trong mưa để đáp lại chân tình ấy"- Thủy kể.

Ở Cần Thơ, còn một đơn vị khác tuy thành lập sau ngày giải phóng nhưng vẫn đang lặng thầm mang lời ca tiếng hát phục vụ nhân dân. Đó là Trung tâm Văn hóa Cần

Thơ (TTVH). Tiền thân là TTVH- Hội chợ triển lãm tỉnh Cần Thơ, được thành lập vào năm 1992; đến năm 1995, TTVH Cần Thơ chính thức được thành lập. Tuy nhiên, theo những người gắn bó lâu năm với công tác tuyên truyền lưu động ở Cần Thơ thì sau ngày 30-4-1975, Cần Thơ đã có Đội Tuyên truyền lưu động. Ông Nguyễn Việt Cường, Phó Giám đốc TTVH Cần Thơ, nguyên là Đội trưởng Đội Tuyên truyền lưu động tỉnh Cần Thơ những năm 1978, kể rằng anh em đi diễn luôn được bà con chào đón nồng nhiệt. Trên những chiếc xe, xuồng, đội hoạt động hàng tháng trời ở mỗi địa phương. Sân khấu có khi là bộ ván của người dân, là bãi đất trống hay đơn giản chỉ trải bạt cho bà con xoay xung quanh rồi biểu diễn.

Giờ đây, trong thời bình, tình cảm của bà con vẫn không thay đổi và nhiệt huyết của các nghệ sĩ không chuyên vẫn vậy. Năm 2014, TTVH đã tổ chức biểu diễn 120 cuộc, đạt 200% kế hoạch năm. Các diễn viên, nghệ sĩ TTVH cần mẫn mang niềm vui đến với bà con vùng ven, những nơi điều kiện vui chơi giải trí còn hạn chế. Các chương trình ngày càng có sự đầu tư, nâng chất. Trong đó, Đội Tuyên truyền lưu động đã tạo được mô hình mẫu trong việc sử dụng nhiều loại hình nghệ thuật trong mỗi chương trình như: ca, múa, nhảy hiện đại, ảo thuật, phóng sự, tiểu phẩm...

Nhìn vào hoạt động sôi động của các đoàn nghệ thuật chuyên và không chuyên ở Cần Thơ, hẳn các nghệ sĩ VCCT hài lòng về những thế hệ đang tiếp bước mang lời ca tiếng hát làm đẹp cho đời!